

חיים תניא

תכנית לימודים בספר התניא
לבי"ס יסודי ותלמודי תורה
כיתות ה'-ח'

רשת חינוך חב"ד בארץ ישראל

אגף תוכניות וספרי לימוד

רשת חינוך חב"ד בארץ ישראל

אגף תוכניות וספרי לימוד

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מנהל כללי: הרב אליהו קריצ'בסקי

רכזת אגף תכניות לימודים: חנה פלדמן

צוות היגוי: הרב נדב כהן, חנה פלדמן, יסכה אליצור

ייעוץ חסידי: הרב נדב כהן, הרב אלישיב קפלון, הרב יוסי בייטש

עיצוב גרפי: אסתי שיינר

חיים תניא

תכנית לימודים בספר התניא לבי"ס יסודי ותלמודי תורה- כיתות ה'-ח'

"תמה אני איך אפשר להכניס א-ל כה גדול ונורא לתוך ספר קטן כל כך".
(כך התבטא רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, ע"פ שיחת הרבי מלובאוויטש, כ"ט בטבת תשל"ט)

ספר התניא, שנכתב על ידי האדמו"ר הזקן מייסד חסידות חב"ד, הוא ספר היסוד של חסידות חב"ד ואחד מספרי היסוד של תנועת החסידות בכלל. ייחודו של ספר התניא הוא הדרך השיטתית בו הוא מציג את הדרך החסידית לעבודת הבורא כדרך חיים, תוך עיסוק במבנה הנפש ובנושאים נוספים ויסודיים בחסידות. שיטתו של האדמו"ר הזקן מבוססת על הבנה ורגש גם יחד.

רציונאל התכנית

הגיל הרך מהווה תקופה בחיי האדם בה מתעצבים השורשים מהם צומחת אישיותו. מגיל צעיר מאוד ילדים צוברים חוויות ורוכשים ידע שמשפיעים על מערכת הערכים שלהם והשתייכותם התרבותית. כמוכן שתלמידים ותלמידות הגדלים בדרך החסידות יונקים מדרך התורה והחסידות כבר משחר ילדותם. יחד עם זאת, אחת ממטרותינו כרשת חינוכית חב"דית היא להביא את ילדינו לחיבור אישי, להבנה והמשגה גם לגבי השתייכותם הטבעית של המחונכים.

ספר התניא, מכונה גם התורה שבכתב של חסידות חב"ד, הוא ספר עמוק במחשבת ישראל המהווה גם כלי פרקטי ויעיל לפיתוח כישורי חיים יהודיים-חסידיים. ספר זה כמובן לא נכתב לילדים אך לקראת גיל ההתבגרות וגיל המצוות, בו חלה עליית מדרגה בהתפתחות הרגשית והקוגניטיבית של הילדים, אנו רואים חשיבות בחשיפה לתכנים ולהדרכות רלוונטיים לחיי התלמידים המובאים בספר התניא, תוך התאמת התכנים והלמידה לגילאי היעד (כתות ה-ח).

מטרות התכנית:

- גיבוש השקפת עולם וזהות יהודית חסידית
- מפגש והמשגת מושגים מתוך התניא
- הכרות עם לשון התניא

עקרונות ודגשים של תכנית התניא

1. **למידה משמעותית** - הדגש בתכנית אינו על הכרת מושגים והגדרתם ברמת הידע, אלא על למידה משמעותית השמה דגש על הפנמה ויישום תוך הגדרה דיסקטית מתאימה של המושגים הנלמדים. הלימוד ייעשה מתוך קטעים נבחרים מספר התניא ולא כלימוד הספר על סדרו.

2. **רלוונטיות לחיי הילדים** - חסידות אינה רק נחלת העבר אלא רלוונטית ואקטואלית גם לימינו. כל לימוד יתורגם לחיי התלמיד במעגלים השונים - האישי, המשפחתי, החברתי היהודי והאנושי בכלל.
3. **רכישת ידע ומיומנויות למידה** - הגדרת מושגים בתורת החסידות ודיוק במונחים הנלמדים תוך למידה שיטתית ומסודרת, הכרות עם לשון התניא, שימוש באסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה (שאלות שאלות, זיהוי, מיון, השוואה, חקר, ייצוג הידע בדרכים מגוונות ועוד). בתכנית ישולבו גם מקורות יהודיים נוספים להעשרה והשוואה ומתן דגש על מה חידשה החסידות?
4. **שונות בהוראה** - התכנית תגוון באמצעי הוראה שונים כדוגמת: סיפורים, הצעות לפעילויות חווייתיות ופעילויות חקר, מתוך התייחסות להטרונגויות שבכיתה.
5. **הערכה חלופית** - שיטת ההערכה לתכנית תהיה בעיקרה הערכה חלופית ותהיה מבוססת על חוויה אישית של הלומדים.

התכנית כוללת: ספר דו שנתי לתלמיד:

- 1: **חיים תניא 1 - המשקפיים החסידיים שלי - לכיתות ה-ו.**
  - 2: **חיים תניא 2 - מסע לחיים חסידיים - לכיתות ז-ח.**
- לכל ספר מצורף מדריך למורה, ואלפון מושגים.**

1. התכנית מותאמת להוראה של שעה שבועית

2. לימוד התניא בבי"ס היסודי הוא על פי יסוד מארגן של נושאים ולא של פרקים. הנושאים בנויים סביב שני מעגלים:

מעגל פנימי - מודעות עצמית-יהודית

תתי הנושאים: א. הכרת מבנה הנפש ב. דרגות ג. דרכים להגיע לחיים יהודיים משמעותיים.

מעגל חיצוני - תפקידי בעולם

תתי הנושאים: א. הכרת הייעוד, התכלית ב. הרחבה של מצוות: אהבת ישראל - צדקה - ותפילה. ג. תשובה

כל אחד מהנושאים נלמד באופן ספירלי בכל אחת מהכיתות. לפי הפירוט הבא:

חיים תניא 2		חיים תניא 1		נושאי על	
פרקים בתניא	נושאים	פרקים בתניא	נושאים		
	<ul style="list-style-type: none"> הרקע לצמיחת החסידות על ספר התניא והרקע לכתיבתו 		סגולות בלימוד התניא		
מ"ב, אגרת הקודש י"א	<ul style="list-style-type: none"> יש מאין, אחדות ה' השגחה פרטית הכל אין ואפס לגביו אך הוא מעניק חשיבות לכל נברא טבע הטוב להיטיב אין רע יורד מלמעלה 	יח לג ב	<ul style="list-style-type: none"> בן של מלך רושה מאבותינו 		אמונה

חיים תניא 2		חיים תניא 1		נושאי על		
הפרקים בתניא	נושאים	הפרקים בתניא	נושאים			
ג' (עמ' 12) ו' (עמ' י')	<ul style="list-style-type: none"> כוחות הנפש האלוקית "זה לעומת זה" - הנפש הבהמית, הדומה והשונה בין נה"א לנה"ב. קדושה - קליפה, יסודות הנפש הבהמית הקב"ה שורה על מי שבטל, קליפה טמאה, קליפת נוגה 	א ב	<ul style="list-style-type: none"> נפש אלוקית ונפש בהמית הכרות בסיסית עם המושגים המובאים בתניא מהות הנפש הבהמית מהות הנפש האלוקית המאבק בין שתי הנפשות 	הנפשות	מעגל פנימי	
ו' (אמצע עמ' 20) עמ' י"א	<ul style="list-style-type: none"> סוגי צדיקים, סוגי רשעים מיהו הבינוני. מידת השליטה שיש לאדם, מוח שליט על הלב 	א ב יב	<ul style="list-style-type: none"> שם מושאל ושם תואר, רשע וצדיק שם מושאל ושם תואר בבינוני הצדיק האמיתי, התקשרות לצדיק יתרון האור מן החושך 			דרגות
י"ח - י"ט כ' - כ"א כ"ב כ"ה כ"ח מ"ב מ"ג מ"ד	<ul style="list-style-type: none"> שכל ורגש יראה ואהבה מסירות נפש ביטול 	כ"ו כ"ז יב ל"ח	<ul style="list-style-type: none"> כוונה ומעשה שמחה מסירות נפש התבוננות אתכפיא והתהפכא נסיונות 			דרכים

חיים תניא 2		חיים תניא 1		נושאי על		
פרקים בתניא	נושאים	פרקים בתניא	נושאים			
ל"ו	<ul style="list-style-type: none"> - מצווה ועבירה - הבאת הגאולה 	<ul style="list-style-type: none"> הקדמה לפרק ל"ה סימן ט' אגה"ק הקדמה לפרק ל"ו 	<ul style="list-style-type: none"> • מטרה בחיים • גאולה ומשיח - מטרה כללית ופרטית 	הייעוד	מעגל היצוני	
לב, סימן ל"א אגה"ק (משל הגוף והאיברים) פרק ל' סימן כ"ב אגה"ק	<ul style="list-style-type: none"> - אהבה שתלויה בדבר ואהבה פנימית - האחדות - כלי לברכת ה' 	ל"ב	<ul style="list-style-type: none"> מהי מצוות אהבת ישראל? "כמוך", לימוד זכות, ראיה פנימית • התמודדויות באהבת ישראל 			אהבת ישראל וצדקה
סימן ו' אגה"ק סימן י"א אגה"ק	<ul style="list-style-type: none"> - מצוות הצדקה • מעשה הצדקה ועבודת הצדקה • צדקה מגנה ומצילה 	סימן ט"ז אגה"ק	<ul style="list-style-type: none"> • מקור מצוות הצדקה (ספר המצוות מ"ע קצ"ה) • צדקה כביטוי לאהבת ישראל. 			

חיים תניא 2		חיים תניא 1		נושאי על	
הפרקים בתניא	נושאים	הפרקים בתניא	נושאים		
מ"ט	הדרכה בפועל - התבוננות בתפילה. מחשבות זרות בתפילה	מ"א	<ul style="list-style-type: none"> • כח התפילה. • ה' נענה לתפילות. • תפילה = בקשה וחיבור. • איך ניגשים לתפילה? כעומד לפני המלך 	תפילה	מעגל חיצוני
פרקים ח'-ל' אגרת התשובה	<ul style="list-style-type: none"> - למה גם אדם שלא עבר עבירה צריך לחזור בתשובה. - תשובה מיראה ותשובה מאהבה - מהי חרטה אמיתית? מקומן של התעניות והצדקה בתהליך התשובה 	פרק א', יא אגרת התשובה	<ul style="list-style-type: none"> • מהי תשובה? עזיבת החטא וקבלת עול כל המצוות ולא רק המצווה שעברת. • תשובה מתוך שמחה 	תשובה	

רשת חינוך חב"ד בארץ ישראל

אגף תוכניות וספרי לימוד